

Parashat K'doshiem 5779

Lezingen: Lev. 19:1-14, Amos 9:7-15, 1 Thess. 5:1-23

Chaveriem,

Vandaag zijn we onderweg van Pesach naar Shavu'ot via de telling van de Omer. Weten we nog wat een Omer is? Een korenschoof. De omer telling begint met de eerste schoof van de gerst die na de shabbat van Pesach (15 Nisan) in de Tempel werd gebracht. Vandaag is het de 21^e Omer. Historisch gezien is Isra'el al 14 dagen aan de overkant van de Rode Zee. Ze eten dan niet meer het ongezuurde deeg uit Egypte, maar krijgen iedere dag Manna. En wat hebben we via het Manna geleerd? Om de shabbat te houden. De shabbat kregen we al voordat we bij de Sinai waren. Dit was al een voorbode dat wij middels de shabbat weer losgemaakt worden uit het kerkelijke Babel van onze tijd.

Kadosh - heilig

Lieve broeders en zusters, onze Parshe heet K'doshiem. Wat betekent deze naam? Heiligen, heilige mensen. De tekst is als volgt: *“Verder sprak JHWH tot Mosheh zeggend: Spreek tot ‘kol-adat Bney-Yisra’el’ en zeg tot hen: k’doshiem tihyu, heiligen zul je zijn, d.w.z. heilige mensen moeten jullie zijn”*.

Het lijkt me goed om eerst even stil te staan bij ‘kol-adat Bney-Yisra’el’. Kol betekent alle of geheel. Adat komt van הַדָּת – edah, dat betekent: een gemeenschap, maar dan een gemeenschap met één doel. Eigenlijk wordt hier dus gezegd: Mosheh heeft een boodschap in het verlengde met het doel waarvoor Am-Yisra’el bestaat. En de reden waarvoor Am-Yisra’el bestaat is wat JHWH zei tot Avraham Avinu: *“Want Ik heb hem gekend, opdat hij zijn kinderen en zijn huis na hem zou bevelen en zij de weg van JHWH houden om te doen gerechtigheid en gericht...”*, Gen. 18:19. Israëls is geroepen om een modelvolk te zijn in rechtschapenheid en gerechtigheid, dus een voorbeeld voor de andere volken.

Nu gaan we naar het woord heilig. Wat betekent dat eigenlijk? Het komt van שָׁדָשׁ – kadash: apart gezet, geheiligd. Dr. Willem ten Boom schrijft in zijn boek ‘Kernbegrippen uit het Oude Testament’ dat kadash is afgeleid van een algemeen semitisch grondwoord ‘kad’, wat voorkomt in het Assyrische woord ‘kadurru’, dat ‘stralen’ betekent. Het wordt dikwijls gebruikt in de zin van: een krachtige beslissing nemen, bevelen tot een stralende oplossing brengen. De oase Kadesh-Barnea, waar de Israëlieten een tijd lang verbleven, was een bron die ‘vol water gaf’. Daaromheen lag een brede oase, de waterrijkste en vruchtbaarste plaats van heel de omtrek. (Deze plaats wordt nu nog aangewezen in de Negev, het is alsof HaShem haar in stand houdt.) De vele plaatsen met de naam Kadesh hadden hun naam omdat in hen een volheid van krachten zichtbaar werd en zij tot een krachtcentrum werden. Dit kan zijn door de bodemgesteldheid of door een strategische ligging.

De eerste gedachte bij dit Bijbelse grondwoord is die van ‘uiteindelijke vastheid’, ‘zekerheid’, die voor iedereen duidelijk is. Denk aan het huwelijk. Zodra een vrouw getrouwd is, dan is de man het een en al voor de vrouw, maar ook de vrouw duldt geen tweede naast zich. Heilig in deze zin betekent ook: *“tot je bestemming komen”*.

Een tweede gedachte is die van ‘volheid’. In Jesaja 6 zingen de serafs: *“Heilig, heilig, heilig is de Heer der legermachten; de ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol”*. Heiligheid wordt hier in verband gebracht met volheid. God is de Heer der legermachten, dat wil zeggen: Hij is het die alle krachtbronnen verenigt. Hij heeft alles geschapen en Hij laat zijn heiligheid zien door al die krachten in te zetten voor Zijn doel. In die zin zal de volheid van God ten volle zichtbaar worden als Israel uiteindelijk na alle verdrukking de volle bevrijding ontvangt – de G’ulah.

Geliefden, deze twee gedachten ‘vastheid’ en ‘volheid’ moeten we mee nemen als in onze parshe gezegd wordt: Heilige mensen behoren jullie te zijn. Hier wordt bedoelt: als jullie werkelijk naar Mijn instructies leven, zullen jullie een vastheid uitstralen waar de andere volken naar toe getrokken worden. Dat stoot niet af, maar trekt aan. Heilig betekent niet dat een ander buitengesloten wordt,

zo van: ik ben heiliger dan jij, met jou wil ik niets te maken hebben. Nee, juist het tegendeel. Heilig zijn betekent dat we die ander aanvaarden, meenemen en verder helpen op de weg van de Torah, zodat hij ook helemaal ingezet wordt voor de roeping van Am-Yisra'el.

Om dit te onderstrepen denk ik aan het voorval wat Sha'ul/ Paulus beschrijft in Galaten 2, waar Kefa/ Petrus in de k'hilah van Antiochië (Antakya in Turkije) komt en met de heidengelovigen de maaltijd gebruikt, blijkbaar zonder Joodse gebruiken. Maar dan, als de leerlingen van Ja'akov komen, scheidt hij zich af van de heiden-gelovigen en schuift bij de leerlingen van Ja'akov aan tafel. Rav Sha'ul komt hiertegen op, want hij voelt: hier worden broeders in het geloof gekwetst. Want wat was hier aan de hand? Het ging hier om de Joodse manier van leven, de zgn. halachah. Je zou kunnen zeggen: de Torah toegepast volgens Joodse inzichten. Feitelijk ging het erom: wat weegt het zwaarst, dat we verenigd zijn door het geloof in Mashiach Yeshua, of het volgen van de halachah. In lijn met onze parshe, "k'doshiem tihyu – heiligen zullen jullie zijn", kunnen we ons nu afvragen: wie was hier de grootste heilige, Kefa of Sha'ul? Als we denken aan Kadesh-Barnea, de Bron die vol water gaf, dan denk ik de lijn door naar de Ruach haKodesh – de Heilige Geest. Deze Ruach laat een volheid van Levend Water uit de Bron Yeshua naar ons stromen. Deze Ruach haKodesh had het geloof van Yeshua in de harten van deze goyim bewerkt. Deze Geest wilde hen erbij hebben, en nu werd door het optreden van Kefa het geloof van deze broeders beschadigd. Het zou zelfs kunnen gebeuren dat ze zouden afhaken. Daarom wordt Kefa door Rav Sha'ul in het openbaar bestraft.

Het meest heilig is niet degene die zich het sterkst afzondert van de wereld, maar hij die handelt in lijn met de Heilige Zelf. Het meest heilig is hij die de bevelen van HaKadosh Baruch Hu – dat is de Heilige Zelf – tot een stralende oplossing brengt. Hierin zit een les voor ons chaveriem. We mogen de Torah van Mosheh niet vereenzelvigen met de halachah – de Joodse manier van leven. En zeker mogen we niet de halachah boven de broederschap stellen. Halachah is mooi, maar het mag geen scheiding brengen. De liefde en de dankbaarheid als mensen met ons shabbat vieren moet de toon aangeven. En wie mij goed kent weet dat ik de halachah waardeer. Maar tevens erkennen ook onze Joodse broeders dat niemand de halachah volkomen kan houden. Dat vinden we al in Hand. 15 als Kefa zegt, dat wij noch onze vaders dit juk hebben kunnen dragen. Dat is het juk van door de mens gemaakte geboden. Dit juk kan een last zijn, maar het juk van de Torah begint bij: *"heb God lief boven alles en je naaste als jezelf"*. Deze tekst vinden we dan ook in onze Parshe, Lev. 19:18.

Als ik jullie zou vragen, wie leefde het meest heilig, de priesters in de Tempel of de profeet die midden onder het volk verkeerde, wat zouden jullie dan antwoorden? Voor het oog leefden de priesters waarschijnlijk heiliger, maar de profeet was wel de spreekbuis van Elohiem. Hij sprak namens God. Hij verbond dus het volk meteen aan de Bron. Waar de priesters tekortschoten in de handhaving van de Torah, daar traden de profeten op. Vanuit de grondbetekenis van Kadosh is op dat moment de ware profeet heiliger dan de priester, ook al is de hij een man uit de samenleving.

K'doshiem - Heiligen

De tekst begin met: **יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: כִּי קְדוֹשִׁים תִּהְיֶינָה אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם** - Heiligen moeten jullie zijn, want heilig ben ik, JHWH jullie Elohiem.

Het woord K'doshiem komt 17x voor in Tenach, te beginnen in Lev. 11:44-45, over het niet eten van onreine dieren. En als laatste in Z'charyah 14:5. Het gaat daar over het splijten van de Olijfberg om een schuilplaats te bieden ten tijde van Arma-Geddon. En dan lezen we daar: *"Dan zal JHWH, mijn God, komen: al de heiligen met U!"* Vinden we deze komst van de heiligen met Yeshua nog meer in de Schrift? Jazeker, in Opb. 14:1-5: *"En ik zag, en zie, het Lam stond op de berg Tziyon, en met Hem honderdvierenveertigduizend die Zijn naam en de naam van zijn Vader op hun voorhoofd geschreven hadden. 4 Zij zijn het die niet met vrouwen besmeurd zijn, want zij zijn maagden die het Lam volgen, overal waar hij gaat. Zij zijn van de mensheid gekocht, de eerstelingen voor God en voor het lam. 5 En in hun mond wordt geen leugen gevonden, want zij zijn vlekkeloos."* Dit zijn de verzegelden

vrienden, zij hebben een keurmerk gekregen. Hun leven was echt een volgen van de Meester geweest. Dit zijn de heiligen waar Z'charyah 14:5 over spreekt.

Paulus schrijft over deze heiliging: *“En ú moge de Heere doen toenemen en overvloedig maken in de liefde tot elkaar en tot allen, zoals ook wij dat zijn tot u, opdat Hij uw harten zou versterken om onberispelijk te zijn in heiliging voor het aangezicht van onze God en Vader, bij de komst van onze Heere Jezus Christus met al Zijn heiligen.”* (1 Thess. 3:12-13) Met andere woorden, wij worden door Rav Sha'ul opgeroepen om onberispelijk in heiligheid te zijn om straks Yeshua met al Zijn heiligen te kunnen ontmoeten bij Zijn komst op de berg Tziyon. Onberispelijk in heiligheid wil zeggen: Gods Torah wordt door ons heen stralend zichtbaar.

Vrees uw moeder en uw vader

Lev. 19:3 zegt: *“Een ieder zal zijn moeder en zijn vader vrezen – ish imo v'aviv tira'u”*. Opvallend dat de moeder als eerste wordt genoemd. En vrezen is iets anders dan eren. De wijzen van Israel zeggen hier: *Vrees* betekent dat iemand jegens zijn ouders moet handelen zoals hij zou doen voor een soeverein/ machthebber die de macht heeft om te straffen die hem respectloos behandelen (*Rambam, Sefer HaMitzvos; Chinuch*). Specifiek verbiedt dit gebod een kind om te gaan zitten op de gewone plek van zijn ouders, om hen in de rede te vallen of tegen te spreken op een abrupte of respectloze manier. Vrezen wil dus zeggen: respectvol zijn tegenover moeder en vader. *Eer*, zoals voorgeschreven in de Tien Geboden, verwijst over het algemeen naar het verzorgen van iemands ouders, zoals hen voeden en kleden, en hen bijstaan als zij moeilijk kunnen lopen (*Rashi, Sifra*). Eren wil dus zeggen: met liefde en goede zorg omringen. En waar ligt de grens? Vergelijk het met de shabbat, op de ene plaats staat, 'gedenk de Shabbat' en op een andere 'bewaak de Shabbat'. De rabbijnen leren: gedenk de shabbat betekent: 'maak er iets moois van' en bewaak de Shabbat: zorg dat er niets is wat de shabbat verstoort. Waar het ene aspect overgaat is in de andere is moeilijk te zeggen.

Opvallend dat de wijzen bij onze tekst aantekenen dat je jegens je ouders moet handelen zoals je zou doen voor een soeverein, dat is iemand met regeermacht. Dat geeft meteen aan dat we mensen die van God een hoge positie hebben gekregen met respect dienen te behandelen. Onze vaders in de Reformatie van de 16^e eeuw leerden bij het 5^e gebod: Wat wil God in het vijfde gebod? Dat ik mijn vader en mijn moeder, *en allen die over mij gesteld zijn*, alle eer, liefde en trouw moet bewijzen, en mij aan hun goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid moet onderwerpen (a), en ook met hun zwakheid en gebreken geduld zal hebben (b), aangezien het God belooft ons door hun hand te regeren (c). (*Heidelbergse Catechismus*)

a Ef. 6:1, 2, 5, Kol. 3:18, 20, 22, Ef. 5:22, Spr. 1:8, 4:1, 15:20, 20:20, Ex. 21:17, Rom. 13:1

b Spr. 23:22, Gen 9:24, 1 Petr. 2:18

c Ef. 6:4, 9, Kol. 3:20, Rom. 13:2-3, Mat. 22:21

1Pt 2:17 Eert een ieder, hebt de broederschap lief, vreest God, eert de koning. 18 Gij huisknechten, zijt met alle vreeze onderdanig de heren, niet alleen de goeden en bescheidenen, maar ook de harden.

Ef. 6:1-4 Kinderen, wees je ouders gehoorzaam in de Heere, want dat is juist. 2 Eer je vader en moeder (dat is het eerste gebod met een belofte), 3 opdat het je goed gaat en je lang leeft op de aarde. 4 En vaders, wek geen toorn bij uw kinderen op, maar voed hen op in de onderwijzing en de terechtwijzing van de Heere. 5 Slaven, wees, evenals aan Christus, gehoorzaam aan uw heer naar het vlees, met vrees en beven, in eenvoud van het hart.

Ook de overheid

“En allen die over mij gesteld zijn” ... wie verstaan we daaronder? We lezen in Spr. 8:15-16: *“Door Mij regeren de koningen, en stellen de vorsten gerechtigheid. Door Mij heersen de heersers en de prinses, al de rechters der aarde.”* En Kefa schrijft in 1 Petr. 2:13: *“Onderwerp u dan omwille van de Heer aan alle menselijke orde, hetzij aan de koning, als hoogste machthebber, 14 hetzij aan de stadhouders, als*

mensen die door hem gezonden worden tot straf van de kwaaddoeners, maar tot lof van hen die goeddoen. 15 Want zo is het de wil van God, dat u door goed te doen het onverstand van de dwaze mensen de mond snoert; 16 als vrije mensen, maar niet alsof u de vrijheid hebt als een dekmantel voor slechtheid, maar als dienstknechten van God. 17 Houd iedereen in ere; heb al uw broeders lief; vrees God; eer de koning. 18 Huisslaven, wees uw meesters met alle ontzag onderdanig, niet alleen hun die goed en welwillend zijn, maar ook die verkeerd handelen.”

In diezelfde lijn schrijft ook Paulus in Rom. 13:1-7 dat wij het gezag gehoorzaam moeten zijn. In Romeinen 12 had hij opgeroepen om, zo mogelijk, vrede te houden met alle mensen. En nu gaat hij naar de plicht van gelovigen met betrekking tot de burgerlijke regering en de wetten van het land waarin ze leven. De Romeinen hadden de Joden leren kennen als een opstandig volk. Kort voordat Paulus deze brief schreef was er nog een opstand in Rome uitgebroken, die Claudius had gedwongen tot de uitwijzing van alle Joden uit de stad (Handelingen 17:2). De volgelingen van Yeshua werden als Joodse sekte gezien, die weigerden om met heidense gebruiken mee te doen. Begrijpelijk dat ze verward werden met de ordeverstoorers (Handelingen 17:6-7). Daarom was het nodig dat de volgelingen van Yeshua werden gewaarschuwd om zich goede, gezagsgetrouwe onderdanen te tonen. Paulus bepaalt daarom de regel dat de burgerlijke regering - in welke handen het ook zou kunnen zijn - niet minder dan de gemeente, een goddelijke instelling is voor het behoud van de orde in de wereld. Paulus beschrijft dit in het algemeen, daarom verwijst hij niet naar gevallen waarin het noodzakelijk zou kunnen worden om God meer te gehoorzamen dan de mens. Hij gaat ook niet in op de vraag of het terecht is om in sommige gevallen autoritaire macht of tirannie te weerstaan, of om deel te nemen aan politieke opstanden, of zelfs te vechten voor de vrijheid. Hij behandelt in Rom. 13 de algemene plicht tot gehoorzaamheid aan de wet en de overheid waarin wij door de Voorzienigheid zijn geplaatst.

In een brief als deze, gericht op de verdediging van het geloof voor de hoofdstad van de wereld en de zetel van de regering, was het passend dat hij duidelijk de houding van de gemeente met betrekking tot de burgerlijke orde omschreef. Zijn onderricht in andere brieven is in overeenstemming met deze; zoals 1 Korintiërs 7:21 waar hij slaven vraagt te berusten in de bestaande wet van de slavernij, en 1 Timotheüs 2:1, enz. waar hij verlangt vooral gebeden te doen ten behoeve van koningen en bestuurders.

Dit sluit aan bij de Joodse traditie om te bidden voor de regering van het land waar ze in ballingschap zijn. In mijn lezing op Koningsdag over 'Oranje en de Joden' heb ik voorgesteld om het Siddur-gebed voor ons Vorstenhuis – wat iedere shabbat in de synagoge wordt gebeden – ook in onze samenkomst een vaste plaats te geven. Dit niet alleen omdat ze onze overheid zijn, maar ook omdat zonder Willem van Oranje er geen vrij Nederland was geweest. Tevens als erkenning dat het Oranjehuis vaak de toevlucht was voor het verdrukte volk. Daarnaast is het een feit dat de vorstenhuizen van Engeland en Nederland so-wie-so van David afstammen. Zoals ik in mijn lezing heb aangetoond is de getalswaarde van de naam David in ons koningshuis terug te vinden, middels de 7 stadhouders en de in totaal 7 koningen en koninginnen. Samen is dit 14.

Kortom, naast bovenstaande bijzonderheden met betrekking tot het Nederlandse Koningshuis willen wij ook gehoor geven aan de Bijbelse oproep om te bidden voor de overheid.

Dit alles naar aanleiding van *“uw moeder en uw vader behoor je te vrezen”*.

De shabbat

Lev. 19:3 zegt verder: *“en Mijn shabbatten moet je houden; Ik ben JHWH uw Elohiem – v’et-shabb’totai tishmóru, ani JHWH Eloheichèm”*. Hier valt op dat de shabbat in de meervoudsvorm wordt gebruikt. Het gaat dus niet alleen om de 7e dag van de week, maar ook om de shabbatsjaren. Tevens is de weekshabbat ook de basis van de Mo’adim, de feesten van JHWH in Leviticus 23. Ik wil hier graag nog iets over zeggen, in verband wat er op dit moment aan de hand is. We zien hoe het protestantisme, samen met de groepen, Evangelisch en Charismatisch, terug kruipen in de kooi van de Rooms Katholieke Kerk. En dit spel wordt heel slim gespeeld. De paus doet voorkomen alsof Rome

veranderd is en nu het protestantisme omarmt. Tevens wordt hier ook nog het Messiasbelijdende Jodendom bij gehaald. Men denkt nu een soort grootste gemene deler te kunnen vormen, door van iedere groep de sterke kanten mee te nemen en zo een soort superkerk te vormen, die gereed staat om 'Jezus' te ontmoeten. Maar wat blijkt, de Shabbat heeft in dit gebeuren geen betekenis, want de zondag is niet in de plaats van de Shabbat gekomen, zegt Rome. De zondag is volgens hen de dag van de opstanding en de eerste dag is feitelijk de achtste dag, dat is de dag van de volmaaktheid. De kerk is verbonden met de opgestane Heer, en daardoor dus verbonden aan de heerlijkheid van Gods Koninkrijk. Met andere woorden, de kerk met de zondag is van een ander niveau dan de Joodse Shabbat...

Men vergeet echter, dat de Shabbat een teken van Gods Verbond is. In parashah Ki-Tissa (Exodus 31) hebben we al gelezen dat we de shabbatten moeten bewaken, want zij zijn een teken tussen Mij en tussen jullie door uw generaties, opdat men zal weten dat Ik JHWH ben, die jullie heilig. Hij zal tussen Mij en de Bnei Yisra'el een teken in eeuwigheid zijn. Daarom roept JHWH ons op om de Shabbat te bewaken. En bewaken betekent dus ook, zoveel mogelijk apart zetten en eer bewijzen. Daarom is het belangrijk om te breken met de zondagviering. Dit is afgoderij vrienden, dit hoort bij de zonnegod. Laten we ons niet in de war laten brengen door alles waar de kerken en groepen mee bezig zijn. De viering van de shabbat is het onderpand dat we onderdeel zijn van het Vernieuwde Israel wat JHWH schept vanuit het Vernieuwde Verbond.

Conclusie

Chaveriem, vanuit de parashah heb ik maar enkele zaken aangestipt, maar het zijn fundamentele waarheden, die ons leven veranderen. De heiliging van ons leven wordt gekenmerkt hoe wij met ouders en met gezag omgaan, en door het bewaken van de Shabbat. Feitelijk is levensheiliging iets van ons hart – het vraagt een vernieuwing van onze leef- en denkwereld. Tot slot zou ik nog willen opmerken: Als de Heilige Geest in ons werkt dan wordt ons leven geen gezellig onderonsje, maar dan legt Hij beslag op de hele mens en op de hele wereld van die mens. Rav Sha'ul heeft dit heel mooi verwoord in 1 Thess. 5:23: *“En de God des vredes Zelf heilige u geheel en al, en uw geheel oprechte geest en ziel en lichaam worde onberispelijk bewaard in de toekomst (parousia) van onze Heer Yeshua haMashiach”*. Dan hebben we niets meer te verbergen, dan is ons leven een open brief waarin de Torah te lezen is.

Maasbracht, 6 Iyar 5779, 11-05-19

Baruch ben Zvulun